

Doc.Rita Vipartienė,

Brolijos „Lapteviečiai“ narė, Vilniaus kooperacijos kolegijos dėstytoja

2015-06-15, Vilnius

Birželio 14-osios Angelas

Laukiu šios dienos kasmet, labai laikiu ir būtinai atvykstu čia, į Naujosios Vilnios geležinkelio stotį. Čia man šventa vieta, iš daugybės šventų Lietuvos vietų - švenčiausia. Regis, matau viską taip aiškiai, atrodo, kad čia pati buvau tą 1941 metų birželį, nors dar nebuvau gimusi. Girdžiu, kaip atkabinami vagonai, mano abu seneliai atskiriami nuo savo šeimų, vagonai išdunda atskirais etapais: seneliai į Sibiro lagerius, kiti šeimos nariai - į Altajaus kraštą, po metų - į šiaurę prie Laptevų jūros, kur žemė niekuomet neatšyla, o miegant ant medinių gultų iš velėnos pastatytoje žeminukėje plaukai prišąla, žeminukės stiklą atstoja ledo gabalas. Matau, kaip badu miršta mano močiutė ir guldoma į bendro likimo brolių ledo kalną. Jos neįmanoma palaidoti, nes įšalo gylis - ne mažiau pusės kilometro. Matau, kaip dabar ją nuskalauja Laptevų jūros krantai. Senelis, buvęs vaistininkas, badu miršta Rešoty lageryje, o kitas, likęs gyvas, neišlaiko išgyvenimų ir, grįžęs į Lietuvą, pats palieka šį pasaulį.

Kiek visko girdėta, juk panašių ir dar skausmingesnių istorijų - daugybė. Jos aprašytos Dalios Grinkevičiūtės, Vinco ir Arvydo Vilkaičių, Olgos Merkienės, Eugenijaus Barnišio, Algirdo Čarnecko, Rachelės ir Izraelio Rachlinų, mano tėčio Ričardo Vaicekausko ir kitų tremtinių liudijimuose. Aukso vertę turi Kęstučio Grigaliūno trilogija: „Mes – iš pirmo vežimo“ ir kiti.

Pagaliau pildosi mano svajonė: užsienyje atminčiai išsaugoti gims meninis filmas apie tremtį. Vienas didžiausių kino portalų pasaulyje „Hollywood Reporter“ pranešė, kad „New York Times“ bestselerio, Rūtos Šepetys knygos „Tarp pilkų debesų“ ekranizacijoje pagrindinį į Sibirą su šeima ištremtos merginos Linos vaidmenį atliks britų aktorė Bel Powley.

Artėjant šiai dienai, savo kaklą papuošiau mažu gintariniu angeliuku, jį pavadinau Birželio 14-osios Angelu. Jis man įkūnija šią vietą, Jus visus, jis - tai šis paminklas, traukinio bėgiai ir vagonai, dainos ir eilės, gėlės ir vaikai, dainininkai, pasipuošę tautiniais rūbais. Angeliuką radau lauko gėlių puokštėje, pamenate, pernai, skambant dainai "Kad ne auksinės vasaros..." , puokštelėmis buvome apdovanoti visi šioje aikštėje. Dėkui buvusiam merui už pagarbą mums, ypač už galimybę pastatyti paminklą prie KGB rūmų. Tikime, kad naujasis miesto meras taip pat bus su mumis.

Šioje aikštėje matau daug tremtinių, politinių kalinių, tarp jų - ir mano Mamutė, buvusi Laptevų jūros tremtinė. Paklausiau jos, ką pasakyti žmonėms. "Perduok generolo Jono Kronkaičio (kuris, beje, šiandien išvyksta į JAV) mintis apie ypatingos pagarbos Lietuvos kariams būtinybę ir svarbą. Amerikoje kariai ypač gerbiami, kaip ir prieškario Lietuvoje. Žmonės jiems skiria ypatingą dėmesį, sveikinasi, o kartais, pietaudami viešose vietose, paslapčia už juos ir sumoka. Mes irgi taip galėtume elgtis".

Kai Rusija revizuoja okupaciją ir Molotovo-Rybentropo paktą, verčia jį nekaltu dokumentu, juodas ir kruvinas istorijos dėmes pakeičia baltomis, kai pasaulis bauginamas ir žeminamas kaimyno iš rytų, negalime nugrimzti į atminties dūlėjimo liūną. Budriai saugokime atmintį, nes pamiršus Birželį, jis, neduok Dieve, gali vėl pasikartoti.

Aukščiausių valdininkų drąsa yra mūsų ginklas, o baimė - didžiausias mūsų priešas. Valstybę valdyti turi tik ištikimi Lietuvai žmonės. Vienybėje mūsų jėga. Nepasiduokime šiandieną vis labiau girdimiems tautos kiršintojams, atskirkime pelus nuo grūdų, juk vieni mus bando skaldyti sąmoningai, o kiti lengvai suklaidinami ir nesuprasdami ardo mūsų vienybę. Jei omonininkų byla baigsis taip, kaip nusprendė trys teisėjai, tarp kurių yra 2007 metais susikompromitavęs asmuo, tauta tikrai bus sukiršinta. Visa, kas padeda vienyti tautą, šiandien įgyja aukso vertę, telkimės ir būkime broliais ir seserimis, kaip anuomet Birželį ir Sausį.

Tesaugo ir tevienija mus Dievas.